

SCENARIUSZ LEKCJI

Spółeczna odpowiedzialność biznesu

W obecnych czasach nie da się już prowadzić firmy, bez spojrzenia na otoczenie i zadbanie o nie. Tego, coraz częściej, wymagają zarówno klienci, jak i pracownicy. Sam CSR, czyli społeczna odpowiedzialność biznesu (ang. Corporate Social Responsibility), jest też dla firm długofalowo opłacalny, nie tylko wizerunkowo, ale też finansowo. Ta lekcja pozwoli zapoznać młodzież z podstawami CSR.

OPRACOWANIE: Zespół CEO

CZAS TRWANIA:

90 minut (2 godziny lekcyjne w bloku lub 2 razy po jednej lekcji)

POZIOM NAUCZANIA:

Szkoła branżowa I stopnia

PRZEDMIOT:

Podstawy przedsiębiorczości

PODSTAWA PROGRAMOWA:

V.2-V.10. [Uczeń:] 1. omawia cele działania przedsiębiorstwa oraz sposoby ich realizacji; 2. charakteryzuje zachowania etyczne i nieetyczne w biznesie krajowym i międzynarodowym; 3. charakteryzuje czynniki wpływające na sukces i niepowodzenie przedsiębiorstwa.

CELE:

- zapoznanie uczniów i uczennice z koncepcją społecznej odpowiedzialności biznesu (CSR) i kluczowymi narzędziami CSR;
- kształtowanie elementów umiejętności „Myślenie etyczne i zrównoważone” z obszaru kompetencji przedsiębiorczej.

KRYTERIA SUKCESU:

Uczennica/uczeń

- wyjaśnić, na czym polega społeczna odpowiedzialność biznesu;
- wymienić omawiane na zajęciach narzędzia CSR i ogólnie je opisać;

- podać znane sobie przykłady praktycznego zastosowania przez przedsiębiorstwa narzędzi CSR;
- aktywnie uczestniczyć w zaaranżowanej na zajęciach symulacji.

PYTANIA KLUCZOWE:

- Dlaczego biznes powinien być odpowiedzialny społecznie?
- Jakimi sposobami przedsiębiorcy mogą realizować cele zrównoważonego rozwoju?

KLUCZOWE ZAGADNIENIA:

CSR, cele społeczne.

METODY PRACY:

Odgrywanie ról, rozmowa w parach, dyskusja, prezentacja wyników badania ankietowego.

FORMY PRACY:

Zróżnicowana praca grupowa.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE POTRZEBNE DO PRZEPROWADZENIA ZAJĘĆ:

1. Pocięty załącznik nr 1 (jedna rozsypanka na parę/trójkę uczniów)
2. Wydrukowany załącznik nr 2 (jedna karta praca na trzech/czterech uczniów).

ZAŁĄCZNIKI:

1. Rozsypanka – W jaki sposób firmy realizują cele społeczne.
2. Film o Kuchni Konfliktu – <https://tiny.pl/wrgbt>
3. Karta pracy – Zdecydujmy! Społeczna odpowiedzialność biznesu w naszej firmie.

LEKCJA I

Rozpoczęcie zajęć

 CZAS TRWANIA: 10 minut

1. Zapowiedz, że dzisiaj wspólnie przyjrzymy się temu, co firmy może zrobić na rzecz swoich pracowników, społeczeństwa, klimatu czy lokalnej społeczności.
Zapytaj uczniów: „Jak myślicie, co jest głównym celem każdego prywatnego przedsiębiorstwa, czyli np. [tutaj wstaw przykład miejsca pracy, z którym uczniowie mogą być związani w przyszłości, np. zakład fryzjerki, restauracja czy warsztat samochodowy]”.

ODPOWIEDŹ DLA NAUCZYCIELA:

Celem każdego prywatnego przedsiębiorstwa jest maksymalizacja zysku, czyli generowanie jak najwyższych zysków.

2. Poproś uczniów o podniesienie ręki, jeśli zgadzają się ze stwierdzeniem „Firmy powinny wyłącznie podejmować działania, które przynoszą im zyski”. Powiedz uczniom, że wróćcie do tego pytania na koniec lekcji.
3. Następnie zapytaj uczniów: „Jakie przychodzą wam na myśl przykłady firm, które podejmowały działania, nie przynoszące im bezpośredniego dochodu?”. Możesz pomóc uczniom poprzez pytania pomocnicze: Jak zareagowały firmy na kryzys związany z wojną w Ukrainie? Skomentuj odpowiedzi uczniów,

że firmy w ten sposób realizują cele społeczne, czyli nie działają wyłącznie dla swoich korzyści, ale dla korzyści innych. Powiedz, że w pierwszym ćwiczeniu pogłębicie ten temat.

Ćwiczenie 1 - Zysk to nie tylko pieniądze

 CZAS TRWANIA: 30 minut

Rozdaj uczniom w parach albo maksymalnie w trójkach elementy rozsypanki z załącznika nr 1. Wyjaśnij, że otrzymują przykłady działań firm, które realizowały cele społeczne oraz nazwy narzędzi z opisami, które są przez te przykłady reprezentowane. Poproś uczniów o połączenie w trójkę **narzędzia, opisy i przykłady działania**. Daj uczniom na realizację tego zadania 15 minut. Po 15 minutach sprawdź z uczniami poprawność ich odpowiedzi. Pytaj kolejno o każde narzędzie i o to, który opis i przykład działania dopasowali uczniowie. Po każdej odpowiedzi poproś uczniów o podanie innych przykładów, które mogą w danym obszarze podejmować firmy.

ODPOWIEDŹ DLA NAUCZYCIELA

(inne przykłady, które mogą w danym obszarze podejmować firmy):

Działanie na rzecz najbliższej okolicy:

- Pracownicy z okazji Świąt Bożego Narodzenia organizują paczki dla Domu Dziecka.
- Firma wypłaci odpowiednią kwotę na daną organizację za każdy kilometr, który przejdą lub przebiegną pracownicy.

Działania ekologiczne:

- Zasianie łąki kwietnej i tworzenie terenów zielonych wokół budynku firmy.

- Wyznaczenie sobie celu, że w ciągu najbliższych 5 lat firma wszystkie opakowania produktów będą nadawać się albo do recyklingu, albo będą możliwe do ponownego wykorzystania.

Kampanie społeczne:

- Kampania informująca jak prawidłowo segregować poszczególne komponenty sprzedawanych przez firmę produktów.
- Zachęcenie posiadaczek długich włosów do pomocy innym kobietom poprzez obcięcie ich i przekazanie na peruki dla kobiet przechodzących przez chemioterapię.

Programy dla pracowników:

- Program wdrażania nowego pracownika, w którym świeżo zatrudnione osoby mają przydzielonego opiekuna, który pomaga wejść w nową organizację.
- Specjalna skrzynka mailowa, na którą pracownicy mogą wysyłać swoje propozycje usprawnienia procesów w firmie i fundusz z nagrodami dla osób, których rozwiązania zostaną wprowadzone do firmy.

Znakowanie produktów:

- Naklejki edukacyjne na opakowaniach tłumaczące, że oznaczenie „najlepiej spożyć przed” nie oznacza tego samego co „najlepiej spożyć do” i produkt może być dobry po upływie terminu przydatności do spożycia.
- Rzetelne informowanie o składzie produktu: czytelną czcionką, z podaniem procentowego udziału każdego składnika w składzie, bez używania skrótów.

Wolontariat pracowniczy:

- Pracownicy sami mogą zdecydować na rzecz jakiej organizacji chcą świadczyć wolontariat i w porozumieniu z pracodawcą przeznaczyć na wolontariat czas pracy.
- Cały zespół pracowniczy może się umówić, że wybrany dzień (np. Dzień Ziemi) poświęcą wspólnemu wolontariatowi.

Etyczni i ekologiczni dostawcy:

- Współpraca z firmami, które zatrudniają swoich pracowników na umowy o pracę i wynagradzają ich uczciwie.

- Korzystanie z transportu kolejowego zamiast drogowego do przewożenia ładunków, który jest nie tylko bardziej ekologiczny (emituje mniej dwutlenku węgla), ale też bezpieczniejszy i bardziej przewidywalny.

Podsumowanie

CZAS TRWANIA: 5 minut

W ramach podsumowania ponownie poproś uczniów o podniesienie ręki, jeśli zgadzają się ze stwierdzeniem „Firmy powinny wyłącznie podejmować działania, które przynoszą im zyski”. Zapytaj uczniów, co wpłynęło na zmianę lub brak zmiany ich decyzji. Podsumuj lekcję, mówiąc, że dzisiaj poznali praktyczne działania, które mogą podejmować firmy na rzecz społeczeństwa czy klimatu. Ogół tych działań nazywamy społeczną odpowiedzialnością biznesu (po ang. Corporate Social Responsibility – CSR). Zwróć uwagę, że dzięki wyznaczaniu sobie i realizowaniu celów społecznych można zarówno ograniczyć negatywne oddziaływanie produkcji na klimat, ale też pozytywnie wpływać na otoczenie i rozwiązywać konkretne problemy społeczne. Zapowiedz, że wróćcie do tego tematu na następnej lekcji, podczas której uczniowie sami spróbują zaplanować działania CSR-owe.

Zadanie domowe

W ramach zadania domowego poproś uczniów, żeby obejrzel krótki film na temat pewnej organizacji, dla której najważniejsze jest społeczny a nie zysk: [<https://tiny.pl/wrgbt>].

Poproś uczniów, żeby w ramach zadania domowego napisali:

1. Jakie są cele społeczne Kuchni Konfliktu? (wskaż przynajmniej 1)
2. Co zrobiła Kuchnia Konfliktu, żeby ten cel/e zrealizować?

LEKCJA II

Rozpoczęcie i wprowadzenie do zajęć:

 CZAS TRWANIA: 10 minut

Przypomnij uczniom, że na poprzedniej lekcji dowiedzieli się, że firmy mogą podejmować działania, które służą nie tylko generowaniu zysku, ale też celom społecznym.

1. Powiedz, że w ramach zadania domowego poznali Kuchnię Konfliktu, która również zarabia na swojej działalności, ale jej siła polega na tym, że kieruje się celem społecznym, a nie maksymalizacją zysku. Zapytaj uczniów, czego dowiedzieli się z filmu. Jeśli w odpowiedziach uczniów pojawi się rozwiązanie dla zadania domowego, podkreśl to. Jeśli nie, zadaj pytania z zadania domowego i poproś uczniów o odpowiedź.

ODPOWIEDŹ DLA NAUCZYCIELA:

1. Jakie są cele społeczne Kuchni Konfliktu? (wskaż przynajmniej 1). Celem społecznym Kuchni Konfliktu jest danie zatrudnienia uchodźcom i uchodźczyniom oraz pomoc w ułożeniu sobie życia w nowym kraju.
2. Co zrobiła Kuchnia Konfliktu, żeby ten cel/e zrealizować?

Żeby zrealizować cel dania zatrudnienia Kuchnia Konfliktu daje możliwość uchodźcom gotowania potraw ze swoich rodzinnych krajów objętych wojną. Żeby pomóc im w ułożeniu sobie życia w nowym kraju pomaga im np. wyjść z bezdomności, przejść przez gąszcz formalności i procedur, pomóc w indywidualnych sprawach np. towarzyszyć w wizycie u lekarza, pomóc zorganizować kurs języka polskiego albo szkolenie zawodowe.

Ćwiczenie 2 - Zdecydujmy! Społeczna odpowiedzialność biznesu w naszej firmie

 CZAS TRWANIA: 30 minut

1. Wyjaśnij uczniom, że będą teraz inscenizować posiedzenie specjalnie powołanego zespołu pracowników firmy, która odniosła biznesowy sukces i chce przeznaczyć część zysków na sfinansowanie wybranego działania z zakresu społecznej odpowiedzialności biznesu.
2. Podziel uczniów na 3-4 osobowe zespoły. Rozdaj im karty pracy (zał. 2 Zdecydujmy! Społeczna odpowiedzialność biznesu w naszej firmie), na których będą notować swoje pomysły i uzasadnienie pomysłu.
3. Powiedz uczniom, żeby przeznaczyli na pracę w grupie 20 min. Możesz im przypomnieć, że na poprzedniej lekcji poznali kilka narzędzi (np. działania na rzecz najbliższej okolicy, kampanie społeczne, wolontariat pracowniczy itd.), z których firmy korzystają, planując działania CSR-owe. Zaproponuj, żeby wrócili do tych narzędzi i zainspirowali się nimi.
4. Po upływie 20 minut zapytaj uczniów, jak im się pracowało w zespole. Co było łatwe przy wspólnym podejmowaniu decyzji, a co stanowiło wyzwanie? Skomentuj wypowiedzi uczniów, że ważne jest, żeby w zadaniach zespołowych dbać o to, żeby każdy członek zespołu został wysłuchany i decyzja została podjęta grupowo, a nie przez lidera grupy.
5. Poproś chętnych uczniów, żeby odczytali, jaki cel sobie wyznaczyli i jakim narzędziem postanowili go zrealizować. Powiedz uczniom, że to ważne, żeby słuchali się teraz nawzajem, ponieważ cała klasa wygenerowała dużo pomysłów i lepiej zapamiętają narzędzia CSR, mając w pamięci przykłady swoich kolegów i koleżanek. Komentując wypowiedzi uczniów, zwróć uwagę na to czy cel jest z spójny z narzędziem.

Podsumowanie

CZAS TRWANIA: 5 minut

Na koniec lekcji poproś uczniów, żeby odczytali, jakie korzyści mogą przynieść planowane działania ich hipotetycznym firmom. Zapisuj odpowiedzi na tablicy, żeby zgromadzić je w jednym miejscu. Jeśli odpowiedzi uczniów nie będą wyczerpujące, możesz dopowiedzieć:

1. Wzrost rozpoznawalności firmy dzięki wychodzeniu jej pracowników do lokalnej społeczności.
2. Tworzenie się pozytywnego wizerunku firmy jako nowoczesnej i dbającej o potrzeby swojego otoczenia.
3. Większa lojalność klientów wobec firmy, wynikająca z przywiązania do wartości wyznawanych przez firmę.
4. Większa motywacja u pracowników, wynikająca z możliwości rozwijania się zawodowo w firmie.

ZAŁ. 1**Rozsypanka – W jaki sposób firmy realizują cele społeczne**

Działanie na rzecz najbliższej okolicy	Wspieranie przez firmę osób, instytucji lub organizacji w swojej lokalnej społeczności w odpowiedzi na potrzeby i problemy mieszkańców.	Wiele wiejskich i miejskich osiedlowych sklepów w czasie epidemii w 2020 r. zainicjowało dostawy zakupów do domu, widząc, że ich klienci byli na kwarantannach albo po prostu woleli zostać w domu. Można było wysłać SMS-a albo zadzwonić, podając listę potrzebnych produktów, które wkrótce były u klientów pod drzwiami.
Działania ekologiczne	Działanie na rzecz zminimalizowania negatywnego wpływu firmy na środowisko lub które chronią środowisko.	Firma postanowiła pomóc polskiej przyrodzie i zagrożonym gatunkom zwierząt, skupując dla Biebrzańskiego Parku Narodowego działki obejmujące tereny, które potrzebują ochrony.
Kampanie społeczne	Podejmowanie tematu związanego z działalnością firmy i planowanie działań, które zmieniają zachowanie klientów na lepsze lub zwiększają ich świadomość na ważny dla firmy temat, lub zaangażują klientów do wskazanego przez firmę działania.	Firma z branży kosmetycznej zauważyła problem presji wywieranej przez media społecznościowe na nastolatków i nastolatki i przez krótki film pokazujący jak wiele wysiłku młodzi ludzie wkładają w modyfikowanie swojego wizerunku chce pokazać nauczycielom i rodzicom, że social media obniżają samoocenę dzieci. W filmie znajduje się poradnik, jak można budować pewność siebie u młodzieży i jak z nią rozmawiać.
Programy dla pracowników	Inwestowanie w rozwój zawodowy pracowników czy wyrównywanie szans awansu załogi firm lub wspieranie osób zagrożonych wykluczeniem	Firma zatrudniająca dużo osób z zagranicy, zorganizowała dla nich darmowe lekcje języka, dzięki czemu poczuli się pewniej w nowym kraju.
Znakowanie produktów	Wspieranie klienta w dokonywaniu etycznego zakupu poprzez informowanie np. o wpływie kupowanego przez nich produktu na środowisko czy pochodzeniu składników z plantacji, na których pracownicy są godnie wynagradzani.	Firma produkująca kawę oznacza swoje ziarna znakiem, którego mogą używać tylko firmy kierujące się takimi wartościami jak wspieranie ekologicznych upraw, szkolenie plantatorów kawy w zakresie zrównoważonego rolnictwa i nie łamanie praw pracowniczych np. poprzez zatrudnianie dzieci albo złe warunki pracy.

Wolontariat pracowniczy	Chętne osoby mogą w ramach swoich godzin pracy wspierać inicjatywy prospołeczne.	Firma nawiązała współpracę ze schroniskiem. Pracownicy mogli zgłosić się i spędzić wybrane dwa dni w roku na spacerach z psami zamiast w biurze.
Etyczni i ekologiczni dostawcy	Korzystanie z usług firm, które dbają o swoich pracowników, uczciwie traktują swoich kontrahentów i minimalizują swój negatywny wpływ na środowisko.	Firma przygotowała kodeks postępowania przy nawiązywaniu współpracy z nowymi kontrahentami. Muszą oni spełniać kryteria społeczne i środowiskowe, które są zgodne z wartościami przyjmowanymi w firmie.

Opracowano na podstawie: <https://odpowiedzialnybiznes.pl/dobre-praktyki/>.

ZaŁ. 2

Karta pracy „Zdecydujmy! Społeczna odpowiedzialność biznesu w naszej firmie”

Wyobraźcie sobie, że jesteście pracownikami firmy, która znajduje się w waszym mieście lub w gminie. Firma odnosi biznesowy sukces, dlatego zdecydowaliście, że część zysków przeznaczycie na wybrany cel społeczny.

- Do kogo lub na czyją rzecz skierujecie swoje działanie? Wybierzcie jednego odbiorcę swoich działań.

- Jaki jest cel społeczny, który chcecie zrealizować? Wybierzcie jeden cel.

- W jaki sposób zrealizujecie wyznaczony przez siebie cel? Wybierzcie jedno narzędzie.

- Jakie korzyści odniesie wasza firma dzięki planowanym przez was działaniom? Wymieńcie przynajmniej 1 korzyść.

Młodzi Przedsiębiorczy. Program rozwoju kompetencji społecznych i obywatelskich w szkołach branżowych” korzysta z dofinansowania o wartości 110 187,00 EUR otrzymanego od Islandii, Liechtensteinu i Norwegii w ramach Funduszy EOG. Celem projektu jest wypracowanie i wdrożenie kompleksowego programu rozwijania kompetencji społecznych i obywatelskich (KS) uczniów szkół branżowych poprzez nauczanie przedsiębiorczości w praktyce.

Scenariusz powstał w 2022 roku w ramach projektu „1Planet4All - Razem dla klimatu” i został sfinansowany ze środków Unii Europejskiej.